

Naša mala sreda

Vonj po Državi

DRAGICA KORADE

Morda smo gospodi, ki nam že lep čas razlaga, da moramo "več delati", vendarle naredili krivico. Zakaj? Ker zdajšnji poskusi legalizacije vsega tistega, kar je sindikalni voditelj Dušan Semolič že poimenoval "sendvič revolucija", niso v teh krajih nič novega. Prav narobe. Kdor si je sinoči na Televiziji Slovenija ogledal dokumentarni film *Gotenica*, skrivnostni kraj zamolčane zgodovine, je lahko videl, da imajo najnovejše ideje o tem, da delamo premalo, na Slovenskem vsaj 50 let podlage.

Prvo, na kar je pri svoji filmski zgodbi o povojnih smereh razvoja na Kočevskem naletel režiser Slavko Hren, je bila parola "Več mleka in mesa za delovne ljudi!". Kar smo v tej paroli, ki je v politični propagandi tistega časa zaokrožala druge, višje razvojne cilje, z lahkoto prepoznali, je dejstvo, da so že v naši mračni preteklosti "delovne ljudi" priganjali k delu predvsem tisti, ki sta se jim v teh krajih zmeraj cedila med in mleko. Čeprav so ljudje, ki jih je Hren povabil v svojo filmsko zgodbo, o tistem, kar naj bi bilo zamolčano, v glavnem molčali, je zgodovina ravno zdaj, ko nam gre po vladajočih retorikah "tako dobro kot še nikoli doslej", spregovorila skozi politično domisljico o mleku in mesu, ki ga je treba pridelati več. Če bi Hrenu pri njegovi filmski hoji po tem bogatem najdišču molka uspelo iz tistega časa izkopati še parolo "Kdor ne dela, naj ne jé!", bi lahko v njej vsi, ki dvomijo o zgodovinskem napredku, prebrali nove dokaze za tezo, da se ne dogaja nič novega pod soncem. Ali prav ta hip pod tem soncem ne nastaja podobna parola, ki razrešuje nova zgodovinska razmerja med delom in hrano? V načinu, na katerega se ta razmerja danes razrešujejo, lahko odčitamo tisto kočljivo zadevo, ki se ji reče zgodovinski napredek. Po novem naj ne jé zlasti tisti, ki dela. Ampak o tem bodo na nacionalki snemali dokumentarce čez 50 let.

Kaj smo na filmu, ki je po dobrih petnajstih letih molka, ki se je po pompozem odkritju leta 1990 znova poveznil čez kočevski policijski rezervat, pravzaprav videli? Praznih rok so ostali zlasti tisti, ki so si pod

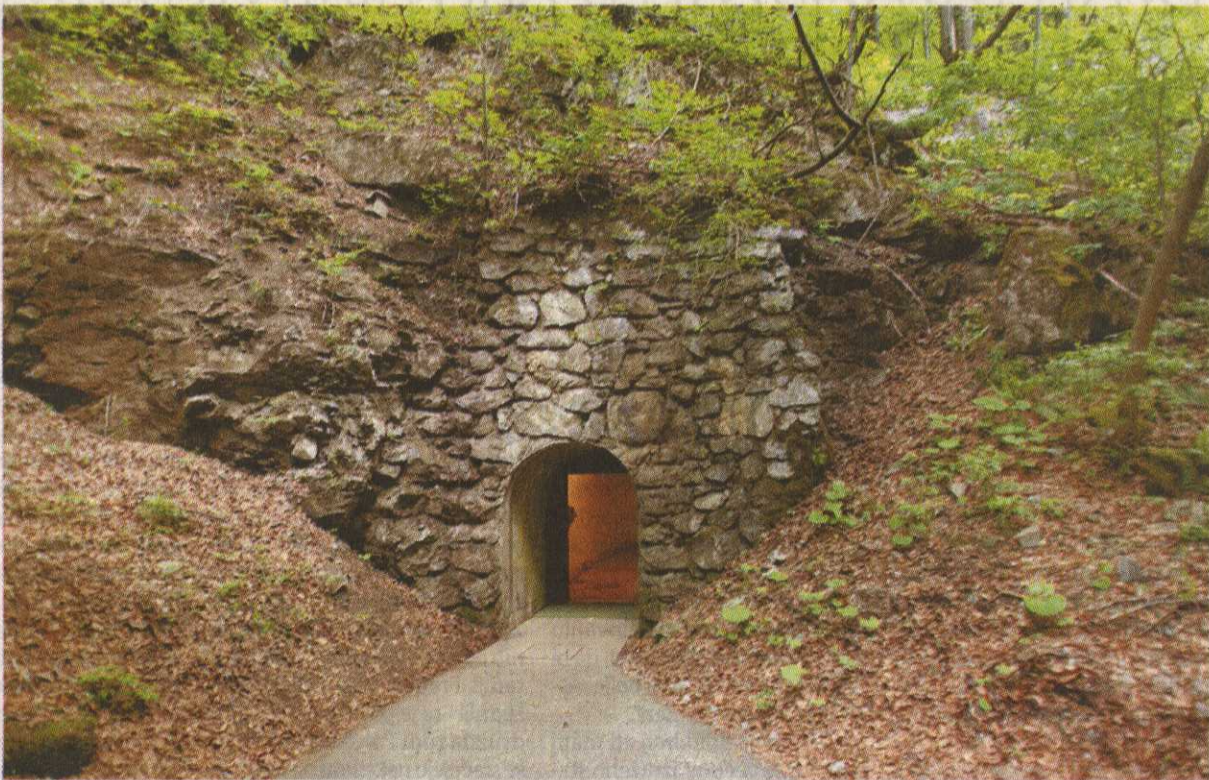
nekoliko pretencioznim filmskim naslovom predstavljali Mačkov pandemonij. Še več: eden od zaposlenih v Gotenici je v dokumentarcu govoril o tem, kako je usahnil interes javnosti za goteniško skrivnost v trenutku, ko je televizijcem odkrito povedal, da "Maček ni bil tako hud in ni nobenega opraskal". O Ivanu Mačku Matiji, šefu slovenske tajne policije in enem najvplivnejših Titovih sodelavcev, ki je Gotenico določil za gradnjo podzemnega varovanega območja, kamor bi se v primeru vojne nevarnosti zateklo slovensko politično vodstvo, nismo slišali nič slabega. Pa ne samo o njem. Nič slabega nismo slišali niti o samem zaprtem območju.

O tem, kaj se je v resnici dogajalo na tem kraju od leta 1949, ko so oblasti iz Gotenice izselile vse prebivalstvo in tesno zaprle okoli 200 kvadratnih kilometrov gozdov okoli Kočevske Reke, ni nobenih posnetkov, za tiste redke priče, ki so vse to preživele in se smejale, pa se zdi, da so naročilo, da "nimajo o tem kaj govoriti", vzele zares. Če ne bi bilo Pavle Mikulič, edine priče, ki je molk, na katerem je vse do leta 1990 slonel Mačkov fevd, povežala s človeško bolečino, bi misel na psihozo, ki se je leta in leta širila iz Gotenice daleč naokrog, postala povsem odveč. Pa je ta misel res odveč? "Nekaj pa je moralo biti," mi je že po predpremiери filma pred tednom dni v Gotenici rekel akademski kipar Stane Jarm. Ko je gledal film, je gledal nazaj, v svoje življenje. "Tam doli je bila rampa," je pokazal na cesto. Na tej "rampi" se je moral vsak dan "javiti" na poti v službo v Kočevje. Ta rampa, ki je razdelila svet na dvoje, na nas in na njih, se mu je vrezala v življenje kot nekaj tujega, mučnega, nesmiselnega.

A preden se začnemo ukvarjati s tem nesmislom, se velja spomniti na Rosvito Pesek, ki se je poleg vsega drugega v dokumentarcu tudi vprašala, ali bi lahko nastala specialna brigada Moris in vse tisto, kar je Lojzetu Peterletu "zadišalo po slovenski vojski", če ti kraji ne bi bili povsem odtegnjeni očem javnosti. V luči tega vprašanja postaja Gotenica to, kar v resnici je: mračni predmet poželenja vsake, ne samo komunistične oblasti. Zato je po letu 1992, ko je nova slovenska oblast to območje spremenila v policijski vadbni center, interes za Gotenico, ki še zmeraj zaudarja po zaprtem območju, dokončno usahnil. To je najboljšje jamstvo, da se do vladarskih skrivnosti, ki so še zmeraj zakopane po kočevskih gozdovih, ne bo dokopal nihče. Kaj nam je sinoči sporočil eden od zaposlenih v Gotenici? Da ima vsaka oblast svoje skrivnosti.

Kaj nam je sinoči sporočil eden od zaposlenih v Gotenici? Da ima vsaka oblast svoje skrivnosti

Res je, da Gotenica neposvečenim ni več nedostopna, ampak na vhodu v gluho vas, ki še vedno ne diši po življenju običajnih ljudi, sta še zmeraj stražarnica in zapornica. V skrbno obnovljenih hišah, med katerimi tekajo samo uniformiranci, tudi danes nihče ne živi. Policijski red, ki vlada vsepovsod, včasih zmotijo samo medvedi, ki pridejo iz gozdov čisto dol, v naselje. Ampak zaradi medvedov in risov se tukaj nihče ne vznemirja. Ko smo se po goteniški predpremiери dokumentarca na poti v podzemna zaklonišča znašli sredi gozda, je beseda nanesla tudi na medvede. "Ah," je rekel Tone Šega, eden od tistih Goteničanov, ki so jih leta 1949 izselili, "jaz bi bil prav vesel, če bi prišel kakšen medvedek." Očitno je s famo, ki se tačas na veliko ustvarja okoli nevarnih medvedov, tako kot z vsem drugim: niso tako hudi, kot bi nam radi dopovedali nekateri. Ker so zgodbe o medvedih, policistih in Romih edino, kar prihaja s tega zakotja v slovenski prostor, sem kočevskega župana vprašala, katero od naštetega je za občino največji problem. Nobeno, je izstrelil. Edini problem, ki je v tej skupnosti nastal, je sprovcirala sedanja vlada lansko jesen, ko je hotela "v največji tajnosti" preseliti ambruške Rome v center, ki je sicer namenjen usposabljanju policistov. Takemu enostranskemu ravnanju države so bili domačini priča prvič po osamosvojitvi. Zato so šli na cesto in v Grčaricah ustavljali policiste. Tako so Ljubljani dali vedeti, da Gotenica ni več država v državi. Pa res ni?

(Boris Vugrinec)